

# Er is weer wat te verdelen!

Volgens het onlangs in de openbaarheid gekomen concept-Centraal Economisch Plan 1995 groeit het reële netto nationale inkomen in Nederland in 1995 met 3,5 en in 1996 met 2,75%. Dat is bij elkaar ongeveer f 30 miljard. Er is dus weer wat te verdelen! Dat is te merken aan de politieke discussies van dit moment. Daarin krijgt de verdeelcultuur weer de overhand. Zo is politieke strijd ontbrand over de vormgeving van de lastenverlichting voor het bedrijfsleven. En er is kritiek dat de koopkracht van de modale werknemer niet verbetert, terwijl de sociale minima er zelfs 2,5% op achteruitgaan? Moet het koopkrachtbeeld niet worden aangepast? Wordt het trouwens geen tijd voor herstel van de koppeling?

Omdat de discussie wordt ontstierd door nogal wat halve en hele onwaarheden, is het nuttig eerst enkele feiten op een rij te zetten die worden gepresenteerd in het concept-Centraal Economisch Plan. Dit bevat een overzicht waar de groei van het nationale inkomen naar toe gaat. De eerste aandeelhouder is de overheid. Globaal gesproken komt zo'n 30% van de groei terecht bij de collectieve sector. Daar wordt het onder meer aangewend om het vorderingstekort van de overheid met een half procentpunt per jaar te laten dalen. Dit tekort werd daarmee vorig jaar uit beneden de 3% bbp, waarmee Nederland voldoet aan de norm van Maastricht. Dat is goed voor het vertrouwen van financiële markten en beleggers in de Nederlandse economie. Het draagt bij tot een sterke positie van de gulden, een lage inflatie en een lage rente. Gezien de belangrijke psychologische effecten pleit Heertje in deze ESB zelfs voor een vermindering van het begrotingstekort tot nul, nu de conjunctuur dat mogelijk maakt. Waarschijnlijk zal de politiek de prioriteit in het verdelingsvraagstuk echter anders leggen.

De tweede categorie die van de inkomensverbetering profiteert zijn de bedrijfswinsten. De winstgevendheid van bedrijven verbetert in 1995 en 1996 sterk. De sterke stijging van de arbeidsinkomensquote (6,5%) die zich in de periode 1990-1993 heeft voorgedaan, wordt hiermee vrijwel ongedaan gemaakt. De winstgevendheid keert aldus terug naar het historische hoge niveau van 1990. De rianten winsten en vermogensposities hebben tot sterke kritiek geleid. Waarom zet het Nederlandse bedrijfsleven de winsten niet om in investeringen? Zijn de lastenverlichting en de loonmatiging dan voor niets geweest? Uit het CEP 1995 blijkt dat de kritiek overtrokken is. De bedrijfsinvesteringen groeien in 1995 en 1996 met 8 resp. 5,25%. De investeringen in de industrie groeien zelfs met 16,5 en 12%. Daardoor wordt ook nieuwe werkgelegenheid geschapen. Het is ook een misvatting dat grote ondernemingen geen banen creëren. Uit het artikel van De Jong in deze ESB blijkt dat van de honderd grootste ondernemingen in ons land er 71 in de periode 1987-1993 een netto werkgelegenheidsgroei hebben gerealiseerd. De banengroei volgt

natuurlijk wel met vertraging op het winstherstel. Nadat vorig jaar het aantal uitzendbanen al sterk begon te groeien, mag in de loop van dit jaar een meer structurele groei van de werkgelegenheid worden verwacht. Het CPB voorziet voor 1995 65.000 extra arbeidsjaren en voor 1996 80.000. Dit is echter maar net voldoende om de groei van het arbeidsaanbod op te vangen en het is niet voldoende om de hoge inactiviteit onder laag opgeleiden en ouderen terug te dringen. De werkloosheid blijft dan ook onverminderd hoog. Opnieuw wordt bevestigd dat conjunctuurherstel op zich niet voldoende is om de harde kern van langdurig werklozen aan de slag te krijgen.

Naast overheid en bedrijfsleven leggen ook pensioenfondsen (met zo'n 10%) beslag op een deel van de groei van het nationaal inkomen. In totaliteit is dan ongeveer de helft verdeeld. De rest komt toe aan gezinnen. Maar waarom gaat dit niet gepaard met koopkrachtverbetering? De oorzaak is vooral de sterke groei van het aantal inkomenstrekkingen. In 1995 en 1996 komen er bijna 200.000 werkenden bij. De groei wordt dus over meer personen uitgesmeerd. Daarnaast groeit ook het aantal personen met een uitkering nog. Zo blijft er weinig ruimte over voor reële inkomensverbetering. De ontwikkeling is echter positief vanuit het gezichtspunt dat werk boven inkomen moet worden gesteld. De matiging van de lonen levert dus wel degelijk iets op. Een troost voor de modale werknemer is dat in de koopkrachtplaatjes geen rekening wordt gehouden met incidentele loonstijgingen die voor een netto verbetering kunnen zorgen.

Doordat het aantal actieven dit en volgend jaar sneller stijgt dan het aantal inactieven, daalt de *i/a*-ratio. Naar raming van het CPB komt de ratio volgend jaar uit op 82,75%, een fractie hoger dan de marginale 82,6 die in de politiek als ijkpunt geldt voor het al dan niet doorgaan van de koppeling. Ook hierover is de politieke discussie ontbrand. De statistische basis van de *i/a*-ratio wankelt doordat werkgevers sinds de invoering van de 2/6-weken maatregel in de Ziektewet, kortdurend ziekteverzuim vaak niet meer melden bij de uitvoeringsorganisaties. Dat vertekent de statistieken. Exclusief ziekteverzuim ligt de *i/a*-ratio volgens het CPB nog 1,9 procentpunt boven het niveau van 1990. Het is nog een open vraag in welke mate de uitkeringsgerechtigden van de groei zullen meeprofiteren.

Het Haagse debat over de verdeling van de groei past in het gebruikelijke economisch-politieke patroon. Als de conjunctuur tegeenzit, domineert de vraag met welke beleidsmaatregelen de groei van de economie en de werkgelegenheid het best kan worden bevorderd. Als de conjunctuur opklaart, verlegt de aandacht zich onweersstaander naar de vraag wie in welke mate de vruchten van de extra groei plukt.

**L. van der Geest**